

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sote-uudistus

20.5.2021

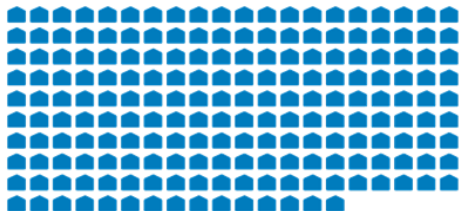
Sote-uudistus

Uusi hyvinvointialuerakenne 1.1.2023

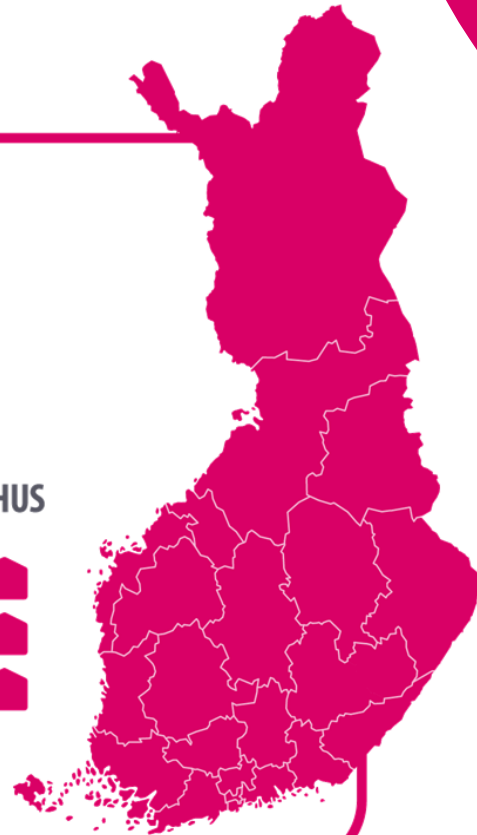
195

sosiaali- ja terveydenhuollon
organisaatiota
22 pelastuslaitosta

21+1

Hyvinvointialuetta
+ Helsingin kaupunki ja HUS

Soten työnjako 1.1.2023

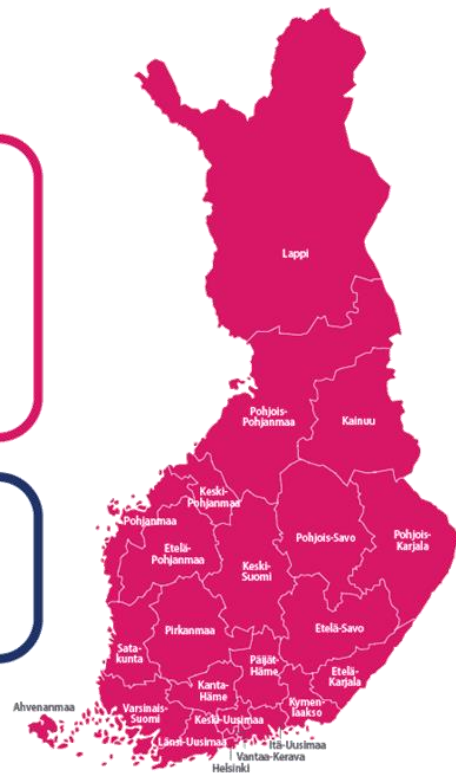
Valtio

- rahoitus
- ohjaus

21+1
Soten ja Pelan
järjestämismvastuu
+ HUS

5
yhteistyöaluetta
työnjako erityistason
palveluissa

Julkiset palvelut vahvassa roolissa
Yksityiset ja kolmas sektori täydentävät

Perustuslaki 19§

Oikeus sosiaaliturvaan

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus **välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon**.

Lailla taataan jokaiselle oikeus **perustoimeentulon turvaan** työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

- Hyvinvointialueella oltava **riittävä oma tuotanto** ja osaaminen, ei edellytetä ylikapasiteetin ylläpitoa.
- Hyvinvointialue voi järjestää ja tuottaa palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain, jos se toimii yhteistyössä tai -toiminnassa kyseisen hyvinvointialueen kanssa.
- Yksityisen palveluntuottajan palveluissa voidaan käyttää julkista valtaa, jos siitä on säädetty lailla erikseen (esim. lastensuojelulaissa ja kehitysvammalaissa säädetään rajoitustoimenpiteiden käytöstä).
- **Hyvinvointialueen yhtiöt** rinnastuvat sote-järjestämislaissa yksityisiin palveluntuottajiin tuottaessaan hyvinvointialueelle palveluja.
 - Julkisomisteinen yhtiö ei ole rinnastettavissa viranomaistoimijaan.

Perustuslaki 124§

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

”Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle”

Säännöksen perusteluna on rajoittaa julkisten hallintotehtävien osoittamista varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle.

”Hyvään hallintoon ja yksilön oikeusturvaan liittyvien **periaatteellisten syiden vuoksi on perusteltua ottaa perustuslakiin nimenomainen säännös**, jolla rajoitetaan julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle”

Edellytykset:

- Tehtävän antamisen on oltava tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi
- julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia.
- merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan antaa vain viranomaisille.

Ostopalvelut ja vuokratyövoiman käyttö

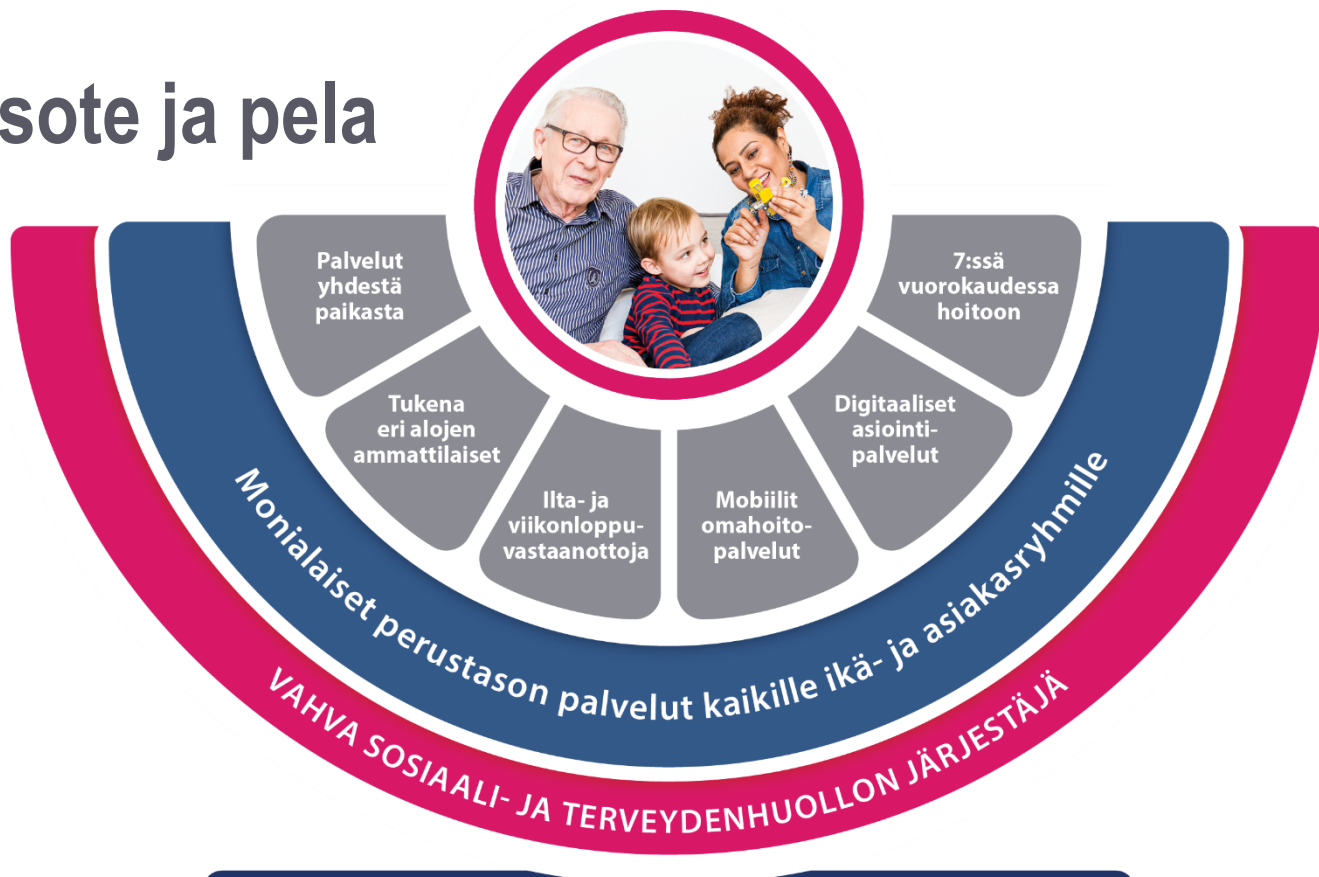
- Yksityisiltä palveluntuottajilta voidaan hankkia kaikkia palveluja, joiden hankkimista ei ole erikseen laissa kielletty: **monituottajuus on edelleen mahdollista**
- **Palveluseteliä voidaan käyttää.** Palvelusetelilaki on tarkoitus uudistaa erikseen.
- Hyvinvointialueen palveluissa voidaan käyttää yksityiseltä palveluntuottajalta hankittua työvoimaa tai vuokratyövoimaa, myös **ympäri vuorokautisessa päivystyksessä täydentävästi.**
- Ostopalveluna annettavassa perusterveydenhuollossa ja sen yhteydessä toteutettavissa erikoissairaanhoidon palveluissa **voidaan tehdä hoidon tarpeen arviointia ja hoitoratkaisuja.**
- Työvoimaksi hankittu/vuokrattu lääkäri tai hammaslääkäri voi tehdä hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisuja **myös ympäri vuorokautisessa päivystyksessä sekä hoidettaessa erikoissairaanhoidon otettua potilasta.**
- Lähetteen erikoissairaanhoidon voi edelleen laatia jokainen lääkäri tai hammaslääkäri.
- Lähetteen saaneen potilaan erikoissairaanhoidon ottamisesta päättää pääsääntöisesti virkasuhteessa oleva lääkäri/hammaslääkäri (myös muu kuin virkasuhde, jos kyse kiireellisyydestä tai hoidon saatavuuden turvaamisesta)
- Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset ja hankintamenettely: Palvelujen hankintamenettelyyn sovelletaan hankintalakiä, jota järjestämislaki täydentää.
- Yksityisen palveluntuottajan alihankinta mahdollista perustuslain reunaehdot huomioiden

Hankintasopimusten mitättömyys ja irtisanomismahdollisuus

- Jaetaan sopimukset kahteen kategoriaan: mitättömät ostopalvelusopimukset/-ehdot ja irtisanomisuhan alaiset ostopalvelusopimukset
- Ulkoistamissopimusten mitättömyys koskisi sopimuksia/ehtoja, joissa sovittu
 - ostopalvelujen ulkopuolelle nimenomaisesti laissa säädetyistä tehtävistä mm. julkisen vallan käyttö, sosiaalipäivystys
 - järjestämisvastuun toteuttamisesta siten, että on ilmeistä, ettei hyvinvointialue tosiasiallisesti vastaa palvelujen järjestämisestä.
- Irtisanomis- ja uudelleen neuvottelumahdollisuus koskisi sopimuksia, joissa sovittu
 - järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista vastoin lakia muutoin kuin ilmeisesti tai jotka eivät turvaa hyvinvointialueelle riittävää omaa palvelutuotantoa
 - hyvinvointialueella harkintamahdollisuus kokonaisarvion perusteella
 - irtisanomisessa noudatettava suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatetta

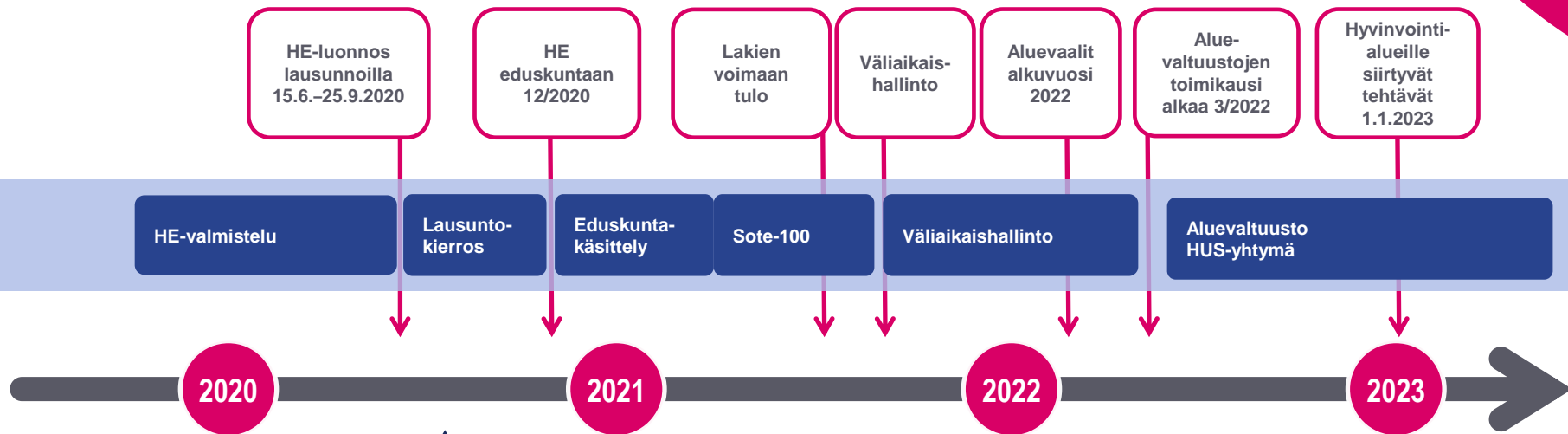
Visio, sote ja pela

Pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on, että ihmisten ja yhteisöjen sekä koko yhteiskunnan turvallisuus paranee

Sote-uudistus

Sote-uudistuksen aikataulu 2020–2022

Palvelujen
kehittäminen

Avustuspäätökset 6/2020 –

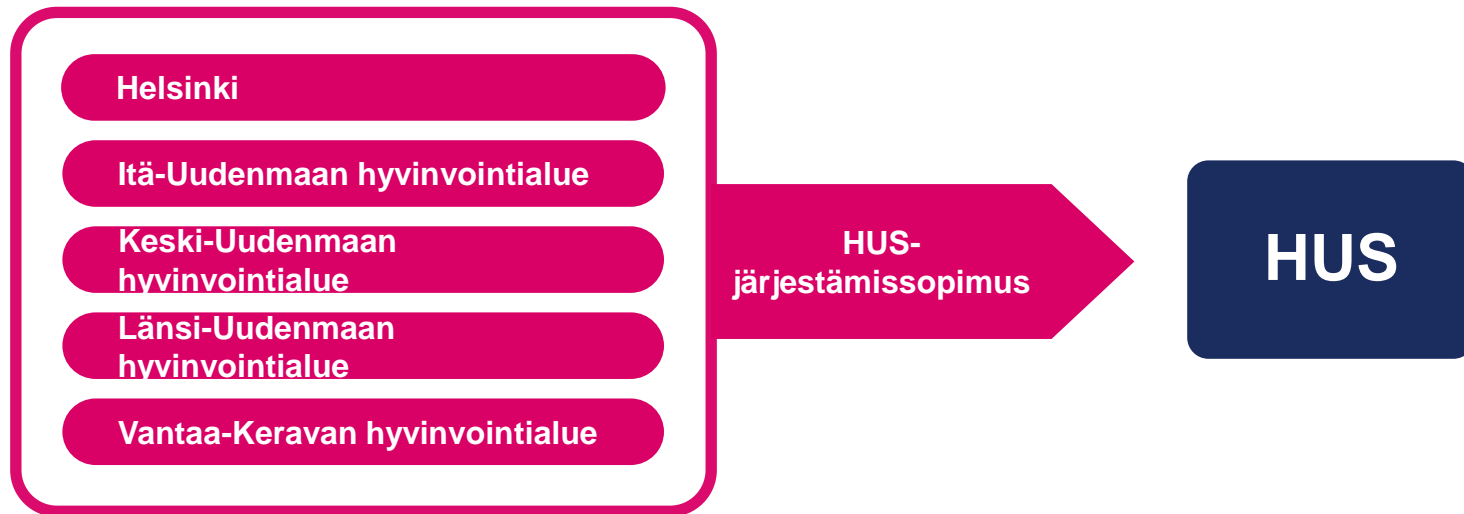
Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman kehittämishankkeet 2020–2022

Rakennemuutostusta koskevat kehittämishankkeet 2020–2021

Muut kehittämishankkeet 2020–2022

Sote-uudistus

Järjestämisvastuu Uudellamaalla

- Ensisijainen vastuu lukuun ottamatta HUS:n lakisääteisiä tehtäviä

- Lakisääteiset tehtävät
- HUS-järjestämissopimuksella siirretyt tehtävät

Helsingin kaupungin aseman lähtökohdat sote-uudistuksessa

- Helsingin kaupunki vastaisi kuntana sote-palvelujen ja pelastustoimen järjestämisestä **eikä siellä järjestettäisi aluevaaleja**
 - Helsingin kaupunginvaltuusto käyttäisi ylintä päätösvaltaa myös sotesta ja pelastustoimesta
 - **Seuraavissa kuntavaaleissa (04/21) valittaisiin myös tulevat sote-päätäjät**
- Helsingin kaupungilla olisi ensisijainen järjestämisvastuu sotesta lukuun ottamatta HUS-yhtymälle säädetyjä lakisääteisiä tehtäviä ja sen HUSille siirtämiä tehtäviä
 - Ensisijaisuus tarkoittaa, että sen asema on lähtökohtaisesti samanlainen kuin muiden hyvinvointialueiden lukuun ottamatta HUSille säädetyjä erikoissairaanhoidon tehtäviä
- Helsingin kaupunkiin sovellettaisiin sote-järjestämislakia ja soten tehtävälakeja pääosin samoin kuin muihin hyvinvointialueisiin ottaen kuitenkin huomioon HUSin lakisääteiset tehtävät
 - **Järjestämisvastuusta ja Helsingin asemasta säädettäisiin Uudenmaan erillislailla**
- Helsingin kaupunki saisi rahoituksen hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain yleisten kriteerien perusteella valtiolta
 - Helsingin kaupunki ei voisi käyttää rahoitusta muiden kuin sote- ja pelastustoimen tehtävien rahoittamiseen
 - Se voisi käyttää muuta rahoitustaan kuitenkin sote- ja pela-tehtävien hoitamiseksi

Kunnista siirretään hyvinvointialueille koko maan tasolla yhtä paljon kustannuksia ja tuloja

Siirtyvät sote-palvelujen ja pelastustoimen kustannukset 19,9 mrd. euroa

Siirrettävät valtionosuudet
6,45 mrd. euroa

- Soten osuus laskennallisista kustannuksista ja lisäosista, yht. 4,86 mrd. euroa
- Lisäksi 70 % veromenetysten korvauksista, yht. 1,59 mrd. euroa

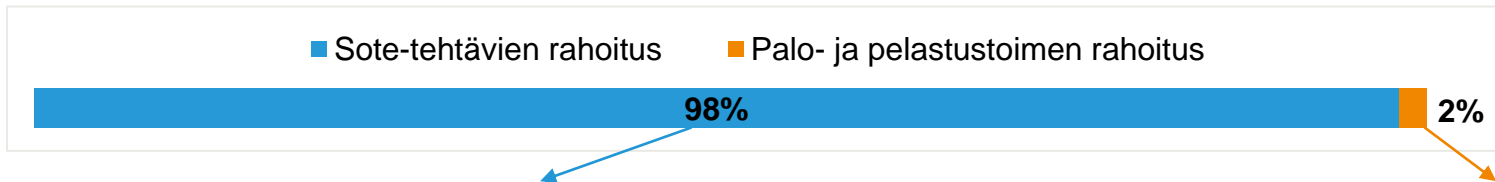
Siirrettävät verotulot
13,4 mrd. euroa

- Yhteisöverosta siirretään n. 0,57 mrd. euroa
- Kunnallisveron tuottoa alennetaan 12,8 mrd. euroa; kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 13,26 %-yksiköllä

PERIAATE:

Kuntien väliset kunnallisveroprosenttien vaihteluvälit ja kuntalaisten veroasteet pysyvät ennallaan 13,26 %-yksikön (arvio) siirron jälkeen.

Hyvinvointialueiden laskennallinen rahoitusmalli

SOTE-TEHTÄVIEN RAHOITUS

Sote-palvelutarve (THL:n mittaristo) 81,4 %

Asukasperusteisuus 13,4 %

Vieraskielisyys 2 %

Kaksikielisyys 0,5 %

Asukastiheys 1,5 %

Saaristoisuus 0,113 %

Hyte (hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskerroin) 1 %

Saamelaisuus 0,013 %

PALO- JA PELASTUSTOIMEN RAHOITUS

Asukasperusteisuus 65 %

Pelastustoimen riskikerroin 30 %

Asukastiheys 5 %

Hyvinvointialueiden siirtymätasaus

- Rahoituksen siirtyminen kunnilta valtion vastuulle johtaa muutoksiin sote-rahoituksen alueellisessa jakautumisessa.
- Muutoksen tapahtumista vaiheistetaan siirtymätasauksella.
- Kokonaisuutoksen suuruutta rajoitetaan pysyvällä siirtymätasauksella (n. - 100 / + 200 €/as.).

2023	Enimmäismuutos n.	0 €/as.
2024	Enimmäismuutos n.	- 10 / + 10 €/as.
2025:	Enimmäismuutos n.	- 30 / + 30 €/as.
2026:	Enimmäismuutos n.	- 60 / + 60 €/as.
2027:	Enimmäismuutos n.	- 75 / + 90 €/as.
2028:	Enimmäismuutos n.	- 90 / + 150 €/as.
2029:	Enimmäismuutos n.	- 100 / + 200 €/as.

Mikä on rahoitusmuutosten mittakaava

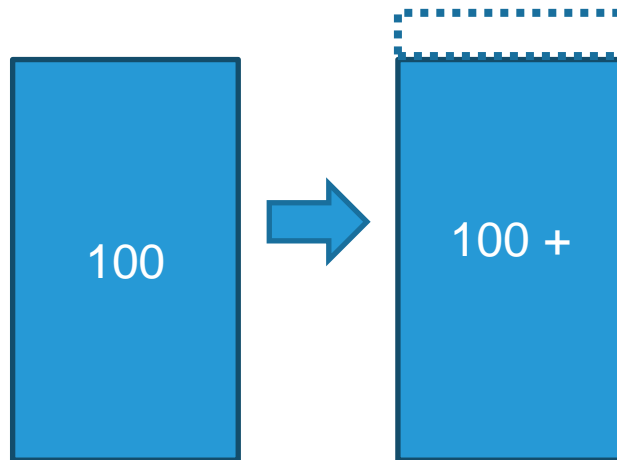
Sote-uudistuksen rahoitusratkaisussa yksittäinen alue voi menettää enintään 100 €/asukas tai hyötyä enintään 200 €/asukas. Ylimenevä osa tasataan pysyvällä siirtymätasauksella.

Alueiden sote-rahoitus on kokonaisuudessaan n. 3000 – 4500 € /asukas.

Kaikkiaan 100 € vastaa 2,2 – 3,3 % muutosta rahoituksessa. Tämä muutos tulee vaiheittain 7 vuoden aikana. **Eikä muutos tule rahoituksen pienenemisenä, vaan rahoituksen maan keskiarvoa hitaampana kasvuna tuon 7 vuoden aikana.**

Hyvinvointialueen lisärahoitus

- Mikäli hyvinvointialueen rahoitus ei riitä lakisääteisten palveluiden tuottamiseen, sillä on oikeus lisärahoitukseen.
- Lisärahoitus myönnetään yksittäiseksi vuodeksi.
- Lisärahoitukselle voidaan asettaa mm. sen käyttöön ja kohdentumiseen liittyviä ehtoja.
- Se ei lisää eikä vähennä hyvinvointialueen seuraavan vuoden rahoitusta.

Toistuva lisärahoitukseen turvautuminen johtaa arviointimenettelyyn.

Rahoituksen jälkikäteistarkastus

- Sote-rahoitusta tarkastellaan jälkikäteen koko valtakunnan tasolla hyvinvointialueiden tilinpäätösten pohjalta
- koko maan rahoitusta seuraavalle vuodelle lisätään, mikäli alueiden tarvitsema rahoitus on ylittänyt etukäteen arvioidun.
- Näin huolehditaan, ettei laskennallinen rahoitus erkane todellisista kustannuksista.

Esim. vuoden 2025 annettavaa rahoitusta tarkastetaan vuoden 2023 tilinpäätösten pohjalta. Useampi HVA on tarvinnut lisärahoitusta ja näin rahoitustarve on ylittänyt etukäteen annetun. Koko maan sote-rahoituksen tasoa nostetaan, muuttamatta kuitenkaan sen jakautumista alueiden välillä.

Valmistelun tilanne

- Sote-lainsäädäntö on eduskunnan käsittelyssä ja etenee
- Lausunnot ovat valmistuneet HaV, VaV, TaV, TyV, SiV
- Lausunnoissa on nostettu esille mm.
 - Uudistus on välttämätön väestön ikääntyessä
 - Uudistuksella on mahdollista tasapainottaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä, muutuskustannukset ovat hyväksyttäviä
 - Yleiskatteellinen ja pääosin tarveperustainen rahoitusmalli on perusteltu, rahoitusmallin toimivuutta ja rahoituksen riittävyttä tulee seurata ja arvioida (erityisesti HKI ja Uusimaa)
 - Kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen yhteistyöhön kiinnitettävä huomiota
 - Tutkimusrahoituksen turvaaminen

- Lausunnoissa on nostettu esille mm. (jatkuu)
 - Tukipalvelut, ostopalvelut ja julkisomisteiset yhtiöt sekä niiden asema
 - Kuntien asema uudistuksen jälkeen turvattava
 - Vaalit ja demokratia hyvinvointialueilla
 - Helsingin ja Uudenmaan erillisratkaisu teknisin täsmennyksin
 - Pelastustoimen rahoitusta ja palvelutasoa sekä yhteistyötä kuntien kanssa
 - Omaisuuden siirrot ja kompensatio toteutettava oikeudenmukaisesti ja kokonaisuuden kannalta kestävästi

Alueellinen valmistelu

- Alueellista valmistelua on jo toteutettu alueilla valtionavustushankkeiden (sote-rakenneuudistus) myötä. Yhteensä 120 miljoonaa euroa valtionavustusta jaettiin alueille keväällä 2020.
- Sote- ja pelastustoimen uudistus on kevään ja kesän 2021 aikana siirtymässä lainvalmistelusta uudistuksen toimeenpanovaiheeseen, jolla luodaan hyvinvointialueiden toiminnan edellytykset ja turvataan muodostuvien hyvinvointialueiden järjestämisvastuun vastaanottokyky vuoteen 2023 mennessä.
- Kevään 2021 aikana on tehty toimeenpanon valmistelua. Varsinainen toimeenpano alkaa vasta lakien hyväksymisen jälkeen.
- Uudistuksen toimeenpanon konkreettiset toimenpiteet tehdään alueellisen valmistelun jaostossa ja sen valmisteluryhmissä, valmistelua tukevissa verkostoissa sekä alueellisissa valmisteluorganisaatioissa.